

ELEKTRONIKUS INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁS
NEMZETI PROGRAM

EISZ Programtanács ülés
2018. március 9.

- 10:00 Napirend előtt: Sajtótájékoztató – Taylor&Francis OA megállapodás (sajtónyilvános esemény)
-

Napirend

11:00-tól

- Az ügyrend módosítása
- E-könyv-beszerzés az EISZ-ben
- APC kérdőív eredménye
- 2018. évi tervek ismertetése

Ügyrend

A Programtanács ügyrendjét az alábbi pontokban javasoljuk módosítani:

- Személyi változások a Programtanácsban és/vagy új programtanácsi tagok mandátuma: változás esetén az érintett intézménycsoportokkal folytatott konzultáció alapján a Programtanács elnöke új tag felkérésére tesz indítványt az MTA Elnökének
 - Ormos Pál főigazgató úr nyugdíjba vonult
 - Tózsér Istvánné könyvtárigazgató lemondott programtanácsi tagságáról
- Útiköltség megtérítése a tagok számára
- Lásd a csatolt dokumentumot

Ügyrend

Az ügyrend elfogadásához a szavazatoknak legalább kétharmada szükséges.

Szavazás kézfeltartással

E-könyv-beszerzés az EISZ-ben

2017 végén lehetőséget biztosítottunk a Springer Nature, az IOP és az RSC e-könyv-csomagjainak beszerzésére a konzorciumi tagok számára. A csomagok iránt a vártnál is nagyobb volt az érdeklődés. 17 intézmény vásárolt Springer e-könyveket összesen 234 976 € értékben (aminek a fele önrész, a fele EISZ-támogatás).

A beszerzésben részt vevő intézmények

Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem

Budapesti Corvinus Egyetem

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Debreceni Egyetem

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Eszterházy Károly Egyetem

Közép-európai Egyetem

Magyar Honvédség Egészségügyi Központ

Magyar Művészeti Akadémia

MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont

MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont

MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

Pécsi Tudományegyetem

Semmelweis Egyetem

Szegedi Tudományegyetem

Szent István Egyetem

E-könyv-használati feltételek

Elérhető formátumok (PDF, ePUB stb.)

Felhasználói szám (egy, három, korlátlan, kreditalapú)

DRM-mentes vagy korlátozott

Nyomtathatóság, elmenthetőség (teljes dokumentum nyomtatható, korlátozottan nyomtatható, nem nyomtatható)

Kölcsönözhetőség

EISZ e-könyves szakmai nap

2018. január 25–26-án szakmai találkozót szerveztünk, hogy tájékozódjunk az egyetemek és kutatóintézetek e-könyv-beszerzési szokásairól és igényeiről. A találkozón részt vettek a Budapesti Corvinus Egyetem, a Debreceni Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Közép-európai Egyetem, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár, az MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont, az MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont, a Pécsi Tudományegyetem, a Semmelweis Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem munkatársai.

EISZ e-könyves szakmai nap

E-könyv-beszerzési módok

1. Címenkénti vásárlás
2. Csomagok beszerzése
3. Felhasználói igény alapján irányított beszerzés
(patron-driven acquisition, PDA)
4. Használati adatok alapján történő beszerzési mód
(evidence-based acquisition, EBA)

A fenti módszerek közül a címenkénti vásárlás nem alkalmas konzorciumi beszerzésre. A PDA és az EBA beszerzési módokra van igény az intézmények részéről (különösen az aggregátor cégek esetén). Egyelőre azonban nem egyértelmű, hogy a magyar jogi környezet hogyan tudja kezelni a két módszert. Ezekre vonatkozóan jogi szakvéleményt kértünk.

Javaslatok az EISZ-en keresztül történő, 2019. évi e-könyv-beszerzésekre

Az e-könyvekre vonatkozó igényfelmérést egyszerre küldjük ki az adatbázisokra vonatkozó felméréssel, de külön nyilatkozatban.

Az e-könyvekre vonatkozó támogatás aránya megegyezik a kiadónál elérhető folyóiratcsomag támogatási arányával.

Kizárólag DRM-mentes, korlátlan felhasználói számú, „örökáras” e-könyv-csomagokat ajánlunk 2019-ben. Ha a későbbiekben lehetőség lesz rá, akkor megvizsgáljuk más e-könyves konstrukciók bevezetését is.

Megkeressük a lehetőséget arra, hogy a rendes éves megrendelő nyilatkozat mellett az intézmények az év végén rendelkezésre álló szabadfelhasználású pénzügyi keretet is e-könyv-beszerzésre fordíthassák.

2019-re vonatkozóan az alábbi kiadók e-könyv-csomagjait ajánljuk beszerzésre

1. Cambridge University Press (CUP)
2. De Gruyter
3. Institute of Physics (IOP)
4. Oxford University Press (OUP)
5. Royal Society of Chemistry (RSC)
6. Springer Nature
7. Taylor & Francis
8. Wiley

Magyar e-könyv-szolgáltatók

1. Arcanum (176 előfizető 2018-ban)
2. Akadémiai Kiadó MeRSZ (40 előfizető 2018-ban)
3. L'Harmattan Digitális Adatbázis (47 előfizető 2018-ban)
4. Typotex Interkönyv (28 előfizető 2018-ban)
5. Tinta Kiadó SzóTudásTár (13 előfizető 2018-ban)

A szakmai egyeztetés és a megrendelések volumene alapján van igény a magyar e-könyves szolgáltatásokra. Szükség lenne azonban a felületek, a technikai lehetőségek fejlesztésére.

A magyar kiadók egy része nem nyitott a konzorciumi szintű beszerzésre. Érdeemes volna vizsgálni, hogy az intézményi kör igényei alapján az EISZ Titkárság hogyan tudja segíteni új kiadók bevonását a portfólióba.

APC kérdőív

Az Open Access publikációkra fordított kiadások feltérképezésére irányuló kérdőívünk célja az volt, hogy átfogó és pontos képet kapjunk a nyílt hozzáféréssel kapcsolatos magyarországi kiadásokról. Az EISZ Titkárság a szolgáltatókkal folytatott tárgyalások során minél előnyösebb feltételeket kíván biztosítani a kutatói közösség számára a nemzeti licenc előfizetés keretében megvásárolt tartalmak vonatkozásában.

APC kérdőív

A kérdőívet 2017 decemberében 11 felsőoktatási intézménynek, 2018 februárjában pedig a Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeteinek küldtük el, mivel a korábbi vizsgálatunk szerint a nyílt hozzáférésű tudományos kibocsátás ezeknél az intézményeknél volt számottevő 2016-ban.

APC kérdőív

A kérdőív mellett egy táblázatban összegyűjtöttük a 2016-ban megjelent, az adott intézményhez köthető OA publikációk adatait a Web of Science és az oaDOI API segítségével. Az intézményi adatszolgáltatások alapján szeretnénk valamennyi OA cikkhez tartozó APC díjról tételesen tájékozódni.

A felmérés előkészítése során az MTA KIK Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztályának munkatársaival működtünk együtt.

APC kérdőív – válaszok

A válaszok alapján vegyes kép rajzolódik ki: az öt válaszadó intézmény közül egy rendelkezik egyetemi szintű OA irányelvekkel, egy intézményben pedig jelenleg folyik ennek a kidolgozása.

Open Access alap 3 intézménynél áll rendelkezésre, és ezek az intézmények rendelkeznek kiadókkal kötött membership szerződésekkel is. A legtöbb intézményi megállapodással rendelkező kiadó a BioMed Central, azt követi a PLoS és a Frontiers.

A könyvtárak változó szerepet töltenek be a nyílt hozzáférésű publikálás támogatásában: a legtöbb esetben ez valamilyen tájékoztató/koordinációs tevékenységet jelent, illetve néhány esetben az APC támogatásra érkezett pályázatok elbírálását is ők végzik, vagy segítik munkájukkal.

APC kérdőív – válaszok

A rendelkezésre álló adatok alapján 4 intézmény összesen közel 300 cikk APC díjáról tudott tájékoztatást adni, közel 100 millió forint értékben.

Ez az adott évben megjelent magyar OA cikkek kb. 30%-a. Az adatokból látszik, hogy a gold OA modellt részesítik előnyben a szerzők.

A kérdőívre érkezett válaszok alapján látható, hogy még a legideálisabb esetekben sincs az intézményeknek teljes rálátásuk az APC kiadásaikra. Több, a kérdőívet nem visszaküldő intézmény jelezte, hogy nem áll rendelkezésükre elegendő információ a válaszadáshoz.

A kérdőívhez mellékelt listánk előállításához használt elemzési módszereink is javításra szorulnak, mivel minden esetben szerepelt a visszaküldött táblázatokban több olyan cikk is, amely nem volt a látókörünkben.

APC értékek megoszlása kiadó szerint

APC kérdőív

A fenti ábrákon látható, hogy az intézmények által fizetett APC összegek nem egységesek a kiadók szintjén, és több esetben a folyóiratok szintjén sem.

Habár az adatok már ilyen kis minta alapján is beszédesek, a teljes képhez szükség lenne azon intézmények részvételére is, amelyek egyelőre nem nyújtottak adatszolgáltatást.

Az adatszolgáltatás pontosabbá és teljesebbé tételével lehetőség lenne olyan nemzetközi együttműködésekbe való bekapcsolódásra is, mint az [ESAC](#) kezdeményezés [OpenAPC](#) projektje.

2018. évi tervek ismertetése

A 2018. év legfontosabb szakmai feladata a nyílt hozzáférésű tudományos közzététel támogatása az EISZ Titkárságon rendelkezésre álló eszközökkel és módszerekkel:

- Open Access opciót tartalmazó nemzeti licenz szerződések megkötése a hazai és nemzetközi kiadókkal,
- Aktív részvétel az European University Association égisze alatt szervezett *Big Deal Validation Workshop* munkájában,
- Országos felmérés megvalósítása a nyílt hozzáférésű cikkek publikációs költségeinek (APC) feltérképezésére és nyilvántartása céljából
- Kommunikációs kampány kezdeményezése az EISZ tagintézmények körében az Open Access publikálás gyakorlati megvalósításának lehetőségeiről az érvényes kiadói szerződések alapján

Open Access opciót tartalmazó nemzeti
licenz szerződések megkötése a hazai és
nemzetközi kiadókkal

Kiadó	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Elsevier	747	845	773	818	882	889	948	908	939	985
SpringerNature	332	409	427	372	417	538	520	534	606	646
Akademiai	124	296	257	144	173	202	377	416	384	384
Wiley	284	331	293	258	321	310	305	278	297	308
Taylor&Francis	106	89	126	122	131	155	156	152	152	199
ACS	80	85	82	64	77	78	81	84	84	89
APS	77	84	75	82	80	88	71	90	72	84
RSC	16	19	18	31	41	32	31	59	67	73
BMC	8	21	20	33	29	51	53	61	82	70
OUP	46	46	39	53	47	49	55	64	56	68
PLOS	1	7	9	14	39	73	94	106	81	67
Mezőgazdasági	56	64	65	69	82	87	76	83	65	66
IOP	56	41	42	55	53	40	39	66	57	65
BME	18	45	46	41	42	64	75	100	91	65
De Gruyter	34	55	32	44	61	55	58	54	70	63
Sage	16	33	23	41	36	38	31	40	48	59
Mdpi	1	0	2	13	11	16	26	18	40	48
Hindawi	4	6	5	4	8	26	26	40	55	43
Literatura Medica	0	40	41	35	46	40	44	43	45	41
Frontiers	0	0	0	1	1	4	12	16	28	41
Bentham	31	31	29	35	53	32	43	39	35	37
CUP	19	18	18	16	17	35	34	23	24	37
Wolters Kluwer	38	45	43	38	38	38	28	34	22	30
World Scientific	15	8	11	12	13	14	19	19	10	30

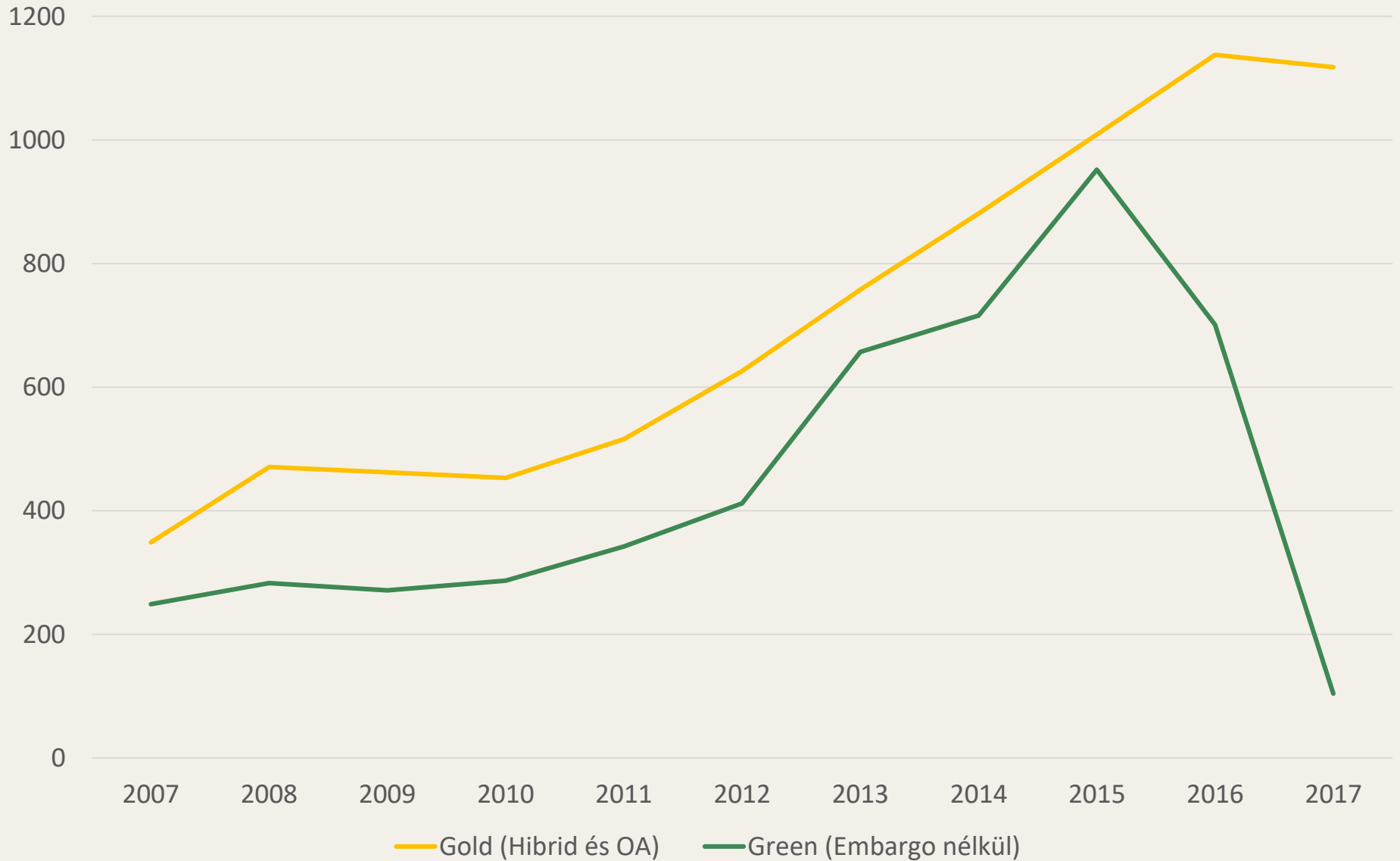
Gold OA kiadó
 Tárgyalások folyamatban
 Érvényes OA megállapodás

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Elsevier	747	845	773	817	882	889	948	908	938	983	989
SpringerNature	332	409	427	372	417	538	520	534	606	646	703
Akademiai	124	296	257	144	173	202	377	416	384	384	336
Wiley	284	331	293	258	321	310	305	278	297	308	327
Taylor&Francis	106	89	126	122	131	155	156	152	152	199	167
ACS	80	85	82	64	77	78	81	84	84	89	96
Oxford	46	46	39	53	47	49	55	64	56	68	94
De Gruyter	34	55	32	44	61	55	58	54	70	63	84
APS	77	84	75	82	80	88	71	90	72	84	77
Mdpi	1	0	2	13	11	16	26	18	40	48	75
BME	18	45	46	41	42	64	75	100	91	65	73
PLOS	1	7	9	14	39	73	94	106	81	67	69
Frontiers	0	0	0	1	1	4	12	16	28	41	69
RSC	16	19	18	31	41	32	31	59	67	73	67
BMC	8	21	20	33	29	51	53	61	82	70	66
Mezogazda	56	64	65	69	82	87	76	83	65	66	60
Sage	16	33	23	41	36	38	31	40	48	59	57
IOP	56	41	42	55	53	40	39	66	57	65	53
Hindawi	4	6	5	4	8	26	26	40	55	43	45
CUP	19	18	18	16	17	35	34	23	24	37	38
Wolters Kluwer	38	45	43	38	38	38	28	34	22	30	35
Bentham	31	31	29	35	53	32	43	39	35	37	34
Literatura Medica	0	40	41	35	46	40	44	43	45	41	30
AIP	32	35	33	41	35	30	22	31	36	24	29

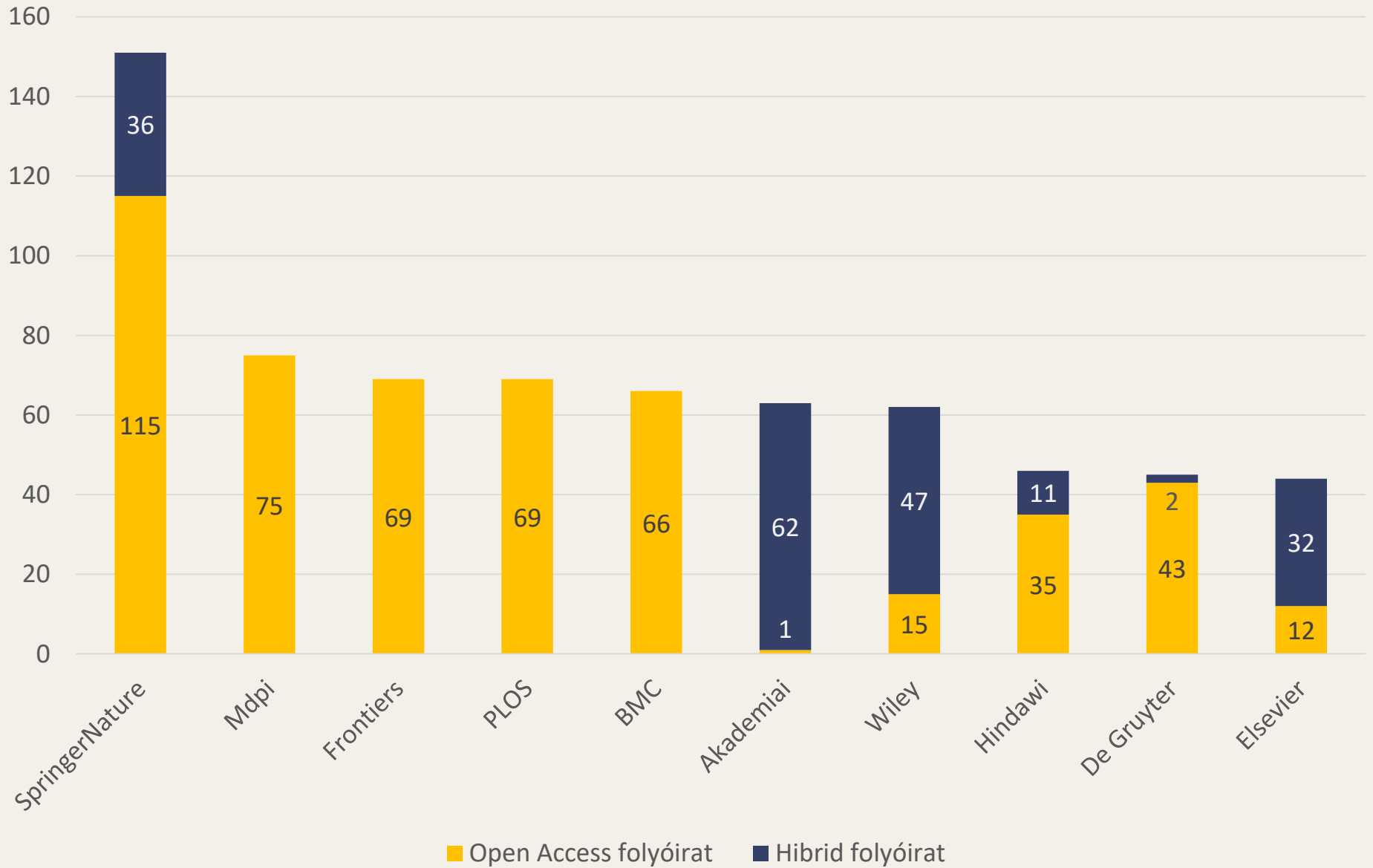
Gold OA kiadó
 Tárgyalások folyamatban/előkészítés alatt
 Érvényes OA megállapodás

Országos felmérés megvalósítása a nyílt hozzáférésű cikkek publikációs költségeinek (APC) feltérképezésére és nyilvántartása céljából

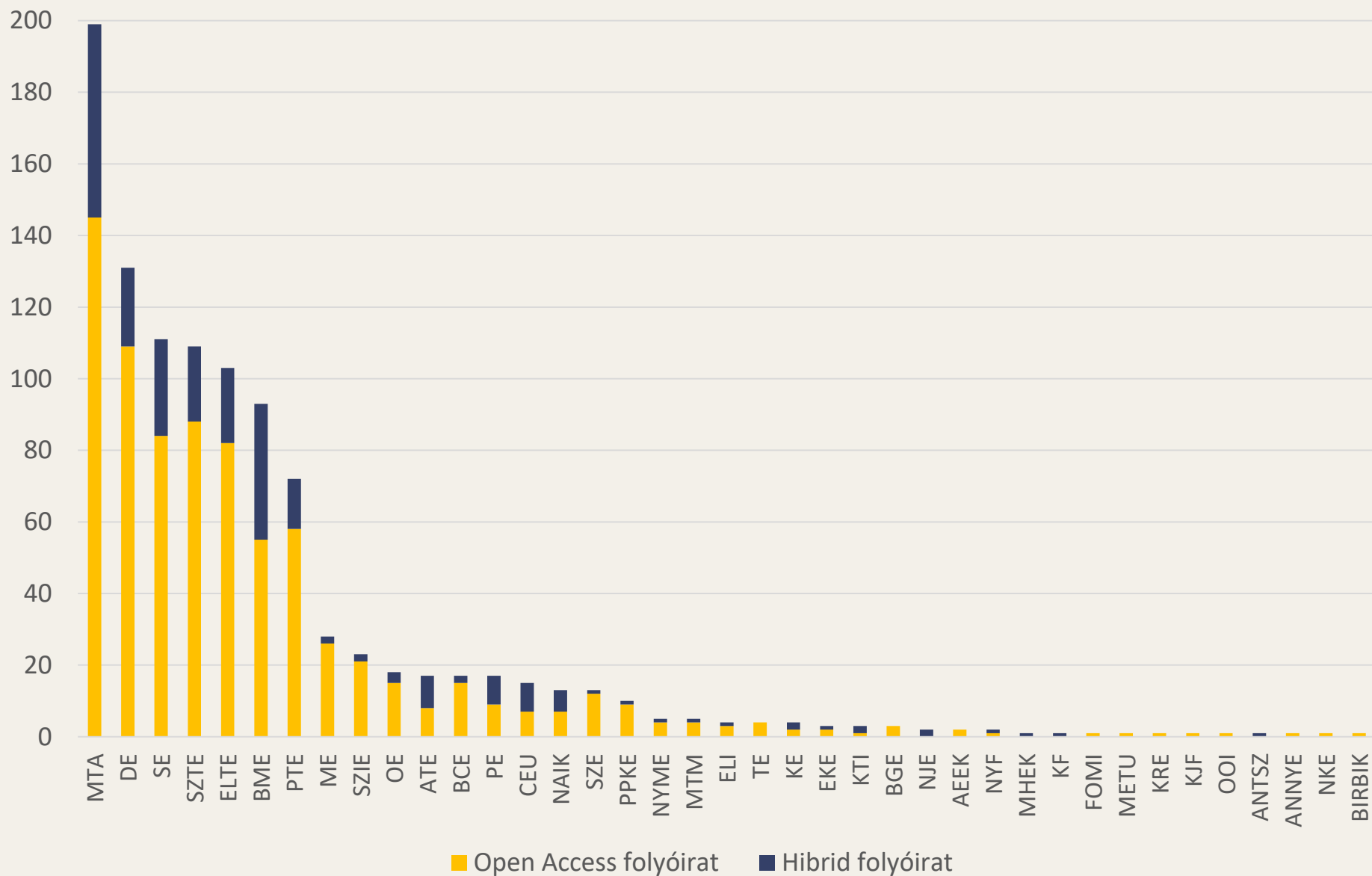
Magyar első szerzős OA cikkek

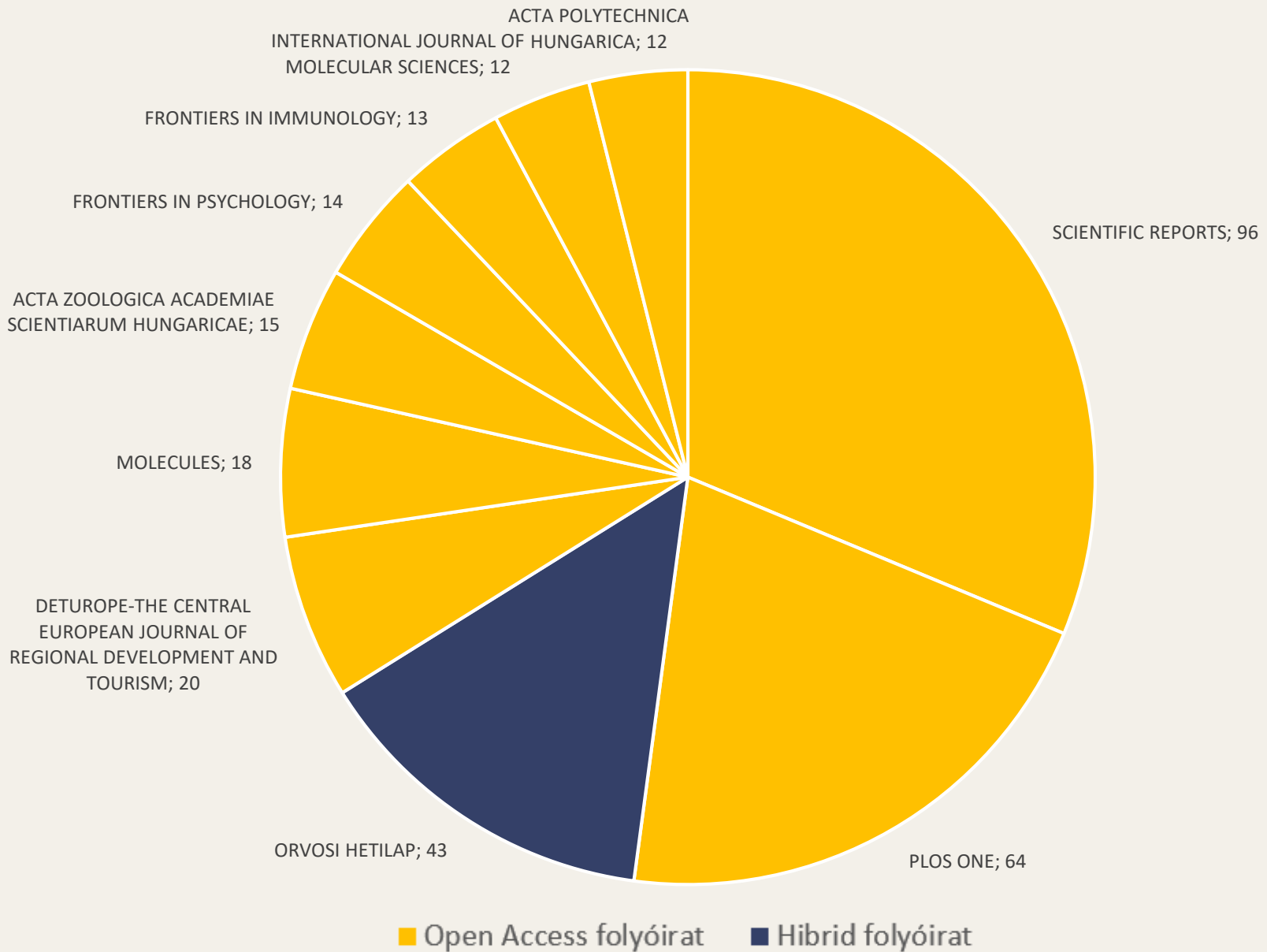
Top10 kiadó - 2017

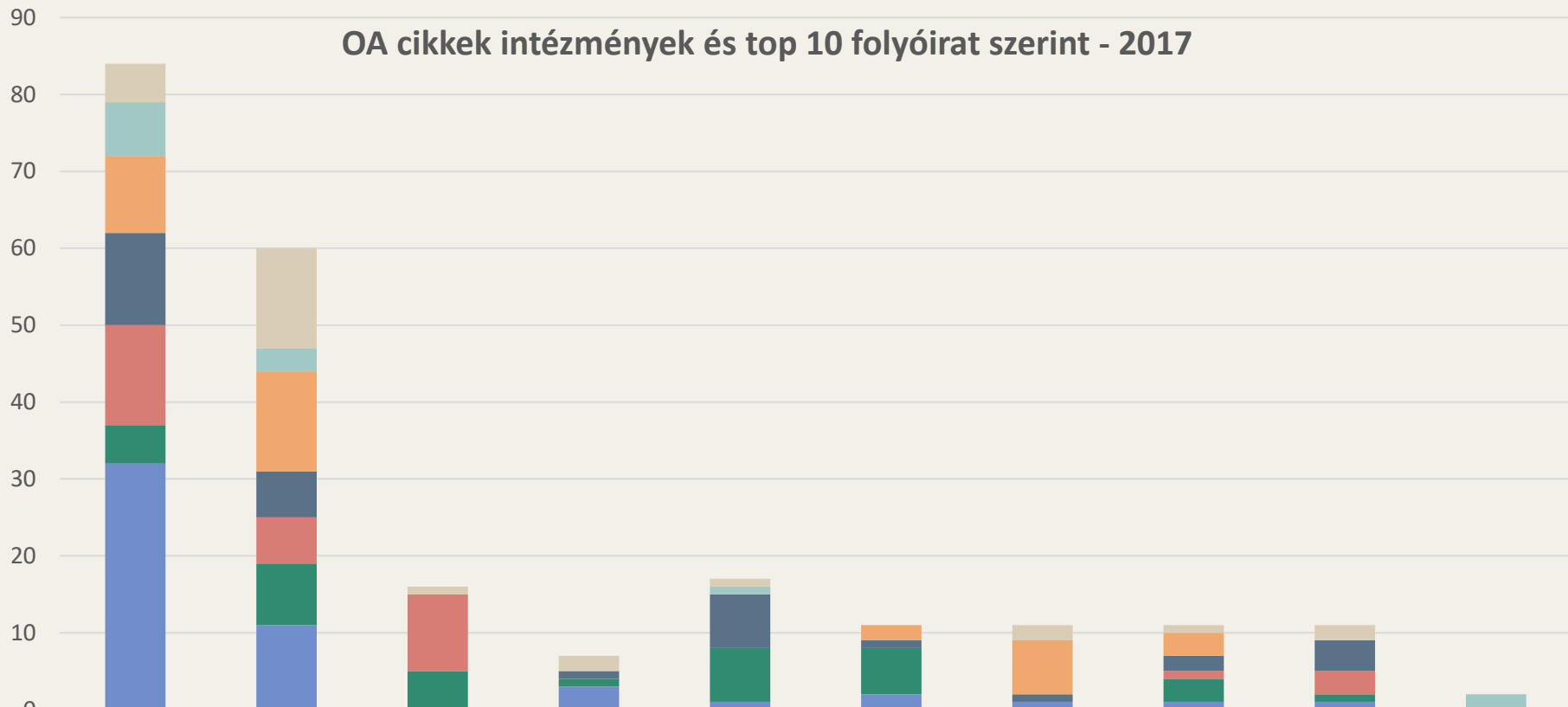
2017-es magyar első szerzős OA cikkek

Top 10 folyóirat - 2017

OA cikkek intézmények és top 10 folyóirat szerint - 2017

	SCIENTIFIC REPORTS	PLOS ONE	ORVOSI HETILAP	DEUROPE-THE CENTRAL EUROPEAN JOURNAL OF REGIONAL DEVELOPMENT AND TOURISM	MOLECULES	ACTA ZOOLOGICA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE	FRONTIERS IN PSYCHOLOGY	FRONTIERS IN IMMUNOLOGY	INTERNATIONAL JOURNAL OF MOLECULAR SCIENCES	ACTA POLYTECHNICA HUNGARICA
PTE	5	13	1	2	1	0	2	1	2	0
BME	7	3	0	0	1	0	0	0	0	2
ELTE	10	13	0	0	0	2	7	3	0	0
SZTE	12	6	0	1	7	1	1	2	4	0
SE	13	6	10	0	0	0	0	1	3	0
DE	5	8	5	1	7	6	0	3	1	0
MTA	32	11	0	3	1	2	1	1	1	0

2018. évi tervek ismertetése

További kiemelkedő szakmai célkitűzésünk a Compass projekt továbbfejlesztéseként egy olyan interaktív platform létrehozása, amely az EISZ rendelkezésére álló adattömeg alapján hatékony és testre szabható interaktív felületén keresztül segíti az eligazodást úgy az EISZ tagintézmények, mint a kutatói közösség tagjai és a döntéshozók számára az intézményi teljesítménymérés és –értékelés, valamint rangsorolás területén, továbbá a nemzeti licenz előfizetés keretében elérhető tudományometriai adatbázisok és szoftverek minél hatékonyabb és szakszerűbb felhasználása érdekében. E fejlesztésünket a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztállyal szoros együttműködésben kívánjuk megvalósítani, támaszkodva a TTO munkatársainak széleskörű szakirányú ismereteire

2018. évi tervek ismertetése

A költségvetést illetően, 2018-ban igyekezni fogunk megfelelni annak az elvárásnak, amelyet a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal a költségvetési keretösszeg 500 millió forinttal történő megemelése kapcsán fogalmazott meg. Célunk az EISZ tartalmi kínálatának folyamatos bővítése, aktualizálása a tagintézményi igények minél hatékonyabb integrálása mellett és *új generációs* kiadói szerződések keretében – ugyanakkor az intézményi önrész hozzájárulásoknak a lehetőségek szerinti szinten tartása mellett.

<http://eisz.mtak.hu>
eisz@konyvtar.mta.hu